

Politik Bilim

‘Sanayi cahili olduğumuz günlere dönüş’ üzerine (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttnet.net.tr

Sanayicilerimizin ve onlar adına hareket eden üst düzey yöneticilerinin ileriye dönük stratejik düşünce tarzıyla aralarının pek hoş olmadığını iş dünyamızın zirvedeki profesyonellerinden Jan Nahum da sürekli söylüyor, demiştim. Önce, Sayın Nahum’un altı-yedi yıl önce söylediklerini bir kez daha dikkatlerinize sunayım. Bu alıntılar, sanayimiz açısından stratejik düşünmek; düşünülen stratejiyi izleyebilme imkân ve kabiliyetine sahip olmak niçin bu denli önemli; her şeyden önce bu noktayı açıklıyor.

Tarih 11 Eylül 2000; TÜBİTAK, TTGV, TÜSİAD, **III Teknoloji Kongresi**’nde, o zamanlar, TOFAŞ Yönetim Kurulu Murahhas Azası [ve otomotiv sanayiinin önde gelen strateji uzmanı] olan Jan Nahum şunları söylüyor:

“Türkiye’nin dikkate değer bir üretim kabiliyeti var. Pek çok üretim alanında ve bu arada otomotiv sektöründe Türkiye bir üretim merkezi olma rolünü oynuyor. Ama, özellikle de otomotiv ve benzeri sanayi alanlarında, değer zincirinde, ARGE ve satış sonrası hizmetlerin katma değer yaratılmasındaki payları üretime nazaran giderek çok büyük bir ağırlık kazanıyor. Bu ise, sadece bir üretim merkezi olarak kalırsa, Türkiye’nin, katma değer yaratılmasındaki rol ve payının giderek azalması demektir.

“Kaldı ki, Türkiye bir üretim merkezi olarak da geriden gelen ülkelere nazaran rekabet gücünü kaybetmektedir. Yeni rakipler üretim merkezi olma rolünü de bizden alabilirler. Yabancı ortaklarımız, otomotiv ana sanayiinde Türkiye’deki mevcut yatırımlarının büyüklüğü nedeniyle, şimdilik coğrafya değiştirme yoluna gitmeyebilirler; ama, yatırım tutarlarının çok büyük olmadığı otomotiv yan sanayii için aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

“Otomotiv sanayiinde, üretimdeki rolümüzü sürdürürken mutlaka ARGE ve satış sonrası hizmetlerde de yetenek kazanmak zorundayız. Türkiye bunu yapabilir mi? Biz firma olarak bunu yapabileceğimize inanıyoruz... Ancak, yabancı ortaklı kuruluşlarda, özellikle de çoğunluk hissesinin yabancı ortağa ait olması hâlinde, bu türden stratejiler uygulamanın çok güç olduğuna işaret etmek gerekir.”

Özetle Nahum, Türk sanayiinin geldiği aşamada artık yaşamsal bir karar vermesi; köklü bir strateji değişikliğine gitmesi gerekir, diyor. Ama altını çizdiğim son cümlesinde, yabancı ortaklı kuruluşlarda bu tür stratejiler uygulamanın çok güç olduğuna da işaret ediyor. Bu tespite bir **mim** koyalım ve Nahum’un söylediklerine kulak vermeyi sürdürelim:

Jan Nahum, 9 Ağustos 2001’de, TTGV tarafından düzenlenen “**DESTEKnoloji Sohbetleri**” dizisinde, İstanbul’da, aynı tema üzerine yaptığı bir konuşmada da “**Türk sanayiinin ayakta kalabilmesi için ‘üretim merkezi’ [olma] konumundan ‘teknoloji üretim merkezi’ [olma] aşamasına geçmesi gerektiğini**” bir kez daha vurguladıktan sonra şunları söylüyor:

“Bizim en temel sorunumuz stratejik düşünmemek ve deneyim eksikliği. Teknoloji üretim merkezi [olma konusu] üzerinde konuşurken bunu stratejik bir ana yapı ve sağlam temeller üzerine oturtmazsak moda olarak kalır; gerektiği kadar gelişemez...”

Demek ki, mesele sadece ‘yabancı ortaklı olma’ meselesi değil. Bizim bir zaafımız var: “**Stratejik düşünmemek ve deneyim eksikliği...**” Biz bu kabiliyeti kazanamazsak sonucun ne olacağını aynı toplantıda Jan Nahum şöyle ifade etmiş: “*Biz Türkiye olarak ‘teknolojiyi yaratan’ konumunda değiliz, ‘ithâl eden, kullanan’ konumundayız. İlelebet böyle kalabilir*

miyiz, bu bir stratejik seçim... Yalnız, bizim Beş Yıllık Kalkınma Plânları incelendiğinde onların ortak paydaları Türkiye'nin gelişmek istediğini gösteriyor. [Türkiye] gelişmiş ülke olmak için ister istemez teknoloji üretmek zorunda. Aksi durumda, teknoloji ithâl ederek başka devletlerin gelişmesine yardımcı olacak."

Jan Nahum bugün farklı bir şey söylüyor mu? Yanıt gelecek haftaya kaldı...

CBT. 31 Ağustos 2007